

prosto ✓
przystępnie ✓
praktycznie ✓

Jestem rodzicem dziecka z dyleksją

najważniejsze informacje
i wskazówki do pracy

© Copyright by Marta Bogdanowicz, Renata Czabaj,
Polskie Towarzystwo Dysleksji & Wydawnictwo Pedagogiczne OPERON Sp. z o.o.

Gdynia 2006

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione.

Polskie Towarzystwo Dysleksji dziękuje Centrum Metodycznemu Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej
za wsparcie naszej inicjatywy oraz
Wydawnictwu Pedagogicznemu OPERON, Wydawnictwu EPIDEIXIS i Specjalistycznemu Przedsiębiorstwu
Rolno-Przetwórczemu GAL za pomoc w wydaniu niniejszej publikacji.

Wstęp

Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej pragnie zarekomendować publikację prof. Marty Bogdanowicz i Renaty Czabaj „Jestem rodzicem dziecka z dysleksją”, która powstała z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Dysleksji.

Pojawienie się na rynku wydawniczym poradnika przeznaczonego dla rodziców dzieci z dysleksją rozwojową uznać należy za bardzo wartościowe, ponieważ jest to problem, o którym coraz częściej mówi się w kontekście niepowodzeń szkolnych. Niewątpliwym atutem tej publikacji jest fakt, że jej autorki należą do grona największych autorytetów omawianego zagadnienia w Polsce.

Dzieciom mającym trudności w czytaniu i pisaniu potrzebna jest zarówno specjalistyczna pomoc psychologiczno-pedagogiczna, jak i codzienne wsparcie ze strony najbliższych. Poradnik przedstawia w przystępnej formie podstawowe informacje pozwalające zrozumieć to zjawisko. Zawiera również wiele praktycznych wskazówek podpowiadających, jak można dziecku pomóc i wspierać je, tak aby czuło, że może mieć wpływ na swoją sytuację. Przede wszystkim musi ono bowiem uwierzyć w siebie i podjąć wysiłek zmagania się ze swoimi trudnościami na tyle, na ile jest to możliwe, a także nauczyć się z tym żyć.

Najtrudniejsze dla rodziców jest zaakceptowanie faktu, że ich dziecko ma trudności w nauce. Równocześnie powinni oni zdać sobie sprawę, że podstawowym warunkiem skutecznej pomocy dziecku są jasne komunikaty, że jest ono kochane i akceptowane pomimo kłopotów. Konflikty pomiędzy dzieckiem a rodzicami, powstające na podłożu doświadczanych trudności, wynikają w dużym stopniu z poczucia bezradności rodzica, który nie wie, jak dziecku pomóc. W wypadku gdy rodzicom uda się znaleźć odpowiednią „receptę”, pomiędzy nimi a dzieckiem powstaje więź, która w pełni wynagradza wspólny wysiłek i pracę. Skuteczność pomocy dzieciom z tego typu problemami zależy w dużym stopniu od tego, na ile one same oraz ich rodzina będą w stanie zrozumieć, na czym te trudności polegają i jak można sobie z nimi radzić.

Zachęcamy zatem do wnikliwej lektury poradnika rodziców, którzy chcą szukać odpowiednich sposobów wspierania własnego dziecka, by mimo trudności mogło być radosne i szczęśliwe oraz doświadczało wielu sukcesów.

Maria Sokołowska

Wicedyrektor Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej

Dysleksja rozwojowa – problem znany i nieznan

Dysleksja rozwojowa to termin często używany zarówno w środowisku szkolnym, jak też w prasie i telewizji. W ostatnich latach temat dysleksji zaczął pojawiać się także w filmach, a nawet w wywiadach ze sławnymi osobami, które ujawniają, że miały taki problem w dzieciństwie. Dlatego też, gdy kogoś pytamy, czy termin ten jest znany, większość odpowiada twierdząco. Jednak próba wyjaśnienia

tego zjawiska przez te same osoby często sprawia trudności. Tymczasem wiedza na temat dysleksji, jej przeciwdziałania i eliminowania, jest potrzebna nie tylko wszystkim pedagogom czy lekarzom, ale przede wszystkim rodzicom dzieci dyslektycznych, aby mogli się porozumiewać oraz współdziałać z nauczycielami ze specjalistami. Jest to powód przygotowania tego poradnika.

Badania prowadzone w Polsce wskazują, że dysleksja rozwojowa występuje u ok. 15% populacji, z czego lżejsze przypadki stanowią ok. 10%, a poważniejsze ok. 4%. Oznacza to, że w każdej klasie można spotkać średnio troje dzieci z tym problemem, a co najmniej jedno dziecko ma specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu. Liczba osób z dysleksją wzrasta ze względu na zwiększanie się liczby dzieci

pochodzących z zagrożonych ciąż i trudnych porodów. Niekorzystne czynniki kulturowe, takie jak brak naturalnych okazji do ćwiczenia funkcji uczestniczących w czytaniu i pisaniu (np. dzieci nie rysują, mniej manipulują, nie rozwijają się ruchowo podczas zabaw na podwórku), oraz brak kontaktu z książką, którą wypiera telewizja również są przyczyną wzrastającej liczby osób z dysleksją.

Z powyższych powodów zjawisko dysleksji rozwojowej należy uznać za problem nie tylko indywidualny, ale i społeczny, który powinien być często podnoszony.

Ogromną rolę w kształtowaniu świadomości społecznej odegrało **Polskie Towarzystwo Dysleksji**, które powstało w 1990 r. i jest członkiem Europejskiego Towarzystwa Dysleksji.

Dysleksja rozwojowa – problem znany i nieznan

Trudności w czytaniu i pisaniu mają różne przyczyny, a ich uświadomienie jest podstawą udzielenia skutecznej pomocy. Trudności te występują w wypadkach upośledzenia rozwoju umysłowego i wówczas pojawiają się one na tle ogólnych trudności w uczeniu się niemal wszystkich przedmiotów. Uczniowie z takimi problemami wymagają specjalnych metod nauczania i specjalnego programu edukacyjnego. Podobnie dzieci z inteligencją niższą niż przeciętna mają uogólnione trudności w nauce, w tym również w czytaniu i pisaniu. Potrzebują one zawężenia zakresu materiału i obniżenia wymagań.

Trudności w czytaniu i pisaniu mogą występować też u dzieci z powodu wad zmysłu wzroku i słuchu. W tym wypadku dostosowanie się do zaleceń okulisty (dobrze dobrane okulary) lub laryngologa i foniatry może zlikwidować problem. Oczywiście

u niektórych z tych dzieci można zdiagnozować dysleksję rozwojową, ale tylko w takim wypadku, gdy zasadniczą przyczyną ich trudności leży w zaburzeniach typowych dla specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu, np. obok wady zmysłu występują u nich zaburzenia funkcji słuchowo-językowych.

Trudności mają również dzieci zaniedbane środowiskowo, które nie widzą w domu rodziców czytających książki, którym nie czyta się systematycznie i nie rozwija zainteresowania książką, które nie ćwiczą codziennie czytania, poczynając od klasy zerowej aż do uzyskania pełnej biegłości technicznej i pełnego rozumienia czytanego tekstu, a więc do momentu, kiedy czynność czytania nie zautomatyzuje się. We wszystkich wymienionych wypadkach mamy do czynienia z trudnościami w czytaniu i pisaniu, ale nie z dysleksją rozwojową.

Dysleksja rozwojowa, czyli specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu

Jak dowiodły badania naukowe prowadzone od lat 80., dysleksja rozwojowa ma podłoże biologiczne. Jest uwarunkowana genetycznie, a więc dziedziczna. Może też być spowodowana zmianami w centralnym układzie nerwowym, wywołanymi nieprawidłowym rozwojem w okresie prenatalnym (ciąży) i oddziaływaniem szkodliwych czynników w okresie porodu i po urodzeniu. (np. niedotlenienie mózgu, wylewy wskutek pęknięcia naczyń krwionośnych).

Bezpośrednią przyczyną trudności o charakterze dyslektycznym jest nieharmonijny rozwój psychomotoryczny dziecka, co oznacza, że niektóre funkcje rozwijają się dobrze lub ponadprzeciętnie, inne zaś z wyjątkowym opóźnieniem. Dotyczy to przede wszystkim zaburzeń rozwoju tych funkcji poznawczych i ruchowych, które biorą udział w czytaniu i pisaniu oraz ich współdziałania.

1. Nieprawidłowości rozwoju funkcji słuchowo-językowych objawiają się jako zaburzenia uwagi, pamięci i percepcji słuchowej. Dziecko:

- nie dostrzega różnicy pomiędzy głoskami (np. z i s), myli je podczas zapisywania, myli wyrazy różniące się jedną głoską (koza–kosa);
- ma trudności z dokonywaniem analizy sylabowej, a także głoskowej, czyli wydzielenia sylab i głosek ze słów (np. krok = k + r + o + k), czego konsekwencją jest opuszczanie lub dodawanie liter, czy sylab w zapisywanych wyrazach; z tego powodu dziecko może nie umieć rozpoznać rymujących się słów (które słowa się rymują: rok–rak–sok) ani wymyślać ich (podaj rym do słowa „kotek”), przekręca wyrazy podczas pisania;
- opuszcza wyrazy podczas dyktanda, ma trudności z przypomnieniem sobie właściwego słowa podczas pisania samodzielnego oraz podczas czytania.

2. Zaburzenia funkcji wzrokowych (uwagi i spostrzegania wzrokowego, pamięci wzrokowej) powodują:

- w klasie O i I trudności z zapamiętywaniem liter i ich odróżnianiem, stąd mylenie liter podobnych pod względem kształtu (t=l=ł, m=n), z pamiętaniem kształtu rzadziej występujących liter (F, H, Ł);
- trudności w nauce czytania elementarnego (tzw. dekodowania), ponieważ nieprawidłowe rozpoznawanie liter uniemożliwia sprawne literowanie (określane też głoskowaniem), czyli odnoszenie do spostrzeganych liter przypisanych im głosek, co w dalszym etapie wydłuża dokonywanie syntezy i odczytanie wyrazu, np. podczas odczytywania wyrazu „kot” odbywa się najpierw literowanie, potem wtórna synteza k + o + t = „kot”;
- trudności z utrwaleniem poprawnej pisowni wyrazów zawierających trudność ortograficzną, np. „rz” i „ó” niewymienne.

Wyczerpujące omówienie przyczyn, postaci oraz charakterystycznych objawów dysleksji znajdują Państwo w książce M. Bogdanowicz i A. Adryjanek „Uczeń z dysleksją w szkole”.

3. **Deficyty rozwoju funkcji ruchowych** a zwłaszcza motoryki rąk powodują:
- wolne tempo pisania,
 - niski poziom graficzny pisma,
 - łatwe męczenie się ręki, trudność zapamiętania wzorców ruchowych, które pozwalają na zapisywanie w sposób „automatyczny” poprawnej formy wyrazów takich jak „który”, „król”, „rzeka”, „herbata”.
4. **Zakłócenia lateralizacji**, takie jak oburęczność, zamiast oczekiwanej prawo- lub leworęczności u dziecka powyżej 7 lat, dwuocność (brak dominacji jednego oka), czy tzw. skrzyżowana lateralizacja, np. praworęczność i lewoocność, nie muszą powodować trudności, lecz obserwuje się, że często występują u dzieci dyslektycznych w powiązaniu z innymi zaburzeniami.
5. **Zaburzenia orientacji** utrudniają rozpoznawanie kierunków w przestrzeni i orientację w lewej i prawej stronie własnego ciała. Dzieci z takimi zaburzeniami:
- często mylą litery o podobnych kształtach, lecz inaczej położonych w przestrzeni, jak: p=b=d=g;
 - piszą litery lustrzanie, rozpoczynając naukę pisania w klasie pierwszej zapisują wyrazy, a nawet całe działania matematyczne od strony prawej do lewej.

Wiedza na temat przyczyn i mechanizmów dysleksji pozwala zrozumieć wiele „paradoksów”, które jej towarzyszą, a przede wszystkim wcześniej dostrzec objawy i dzięki temu wcześniej zdiagnozować specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu.

Stwierdzenie dysleksji rozwojowej wymaga wielospecjalistycznej diagnozy.

Badanie diagnostyczne, służące postawieniu diagnozy dysleksji rozwojowej, ma charakter wielospecjalistyczny. Jest dokonywane w poradni psychologiczno-pedagogicznej przez zespół składający się z psychologa, pedagoga, często logopedy. Korzysta się też z konsultacji lekarskich, aby wykluczyć wadę zmysłu jako jedyną przyczynę trudności (okulista, laryngolog, foniatra) lub stwierdzić potrzebę psychoterapii, gdy pojawią się wtórne zaburzenia nerwicowe, depresja (psychiatra).

Badanie psychologiczne pozwala ocenić poziom funkcjonowania intelektualnego. Bada się zdolność koncentracji uwagi, pamięć i spostrzeganie wzrokowe, słuchowe, funkcje językowe, sprawność ru-

chową rąk (tzw. motorykę małą) i motorykę całego ciała (tzw. motorykę dużą). W wyniku badań testowych, obserwacji, analizy danych z wywiadu ustala się, które funkcje rozwijają się nieprawidłowo i jakie są mocne strony rozwoju dziecka.

W badaniach pedagogicznych ustala się, czy trudności w czytaniu i pisaniu występują jednocześnie, czy w izolacji oraz w jakim nasileniu. Analizuje się jakościowo błędy i rodzaj trudności, próbuje te dane zestawić z pozostałymi wynikami oraz je zinterpretować. Ustala się także stopień opanowania programu nauczania (w tym znajomość zasad ortografii) i ewentualny wpływ zaniedbania środowiskowego i dydaktycznego na umiejętności dziecka.

Specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu rozpoznaje się tylko w wypadku stwierdzenia prawidłowego rozwoju umysłowego.

Rozpoznaje się dysleksję rozwojową, gdy stwierdza się:

- ➔ prawidłowy rozwój umysłowy;
- ➔ obecność istotnych opóźnień rozwoju funkcji (słuchowo-językowych, wzrokowo-przestrzennych, ruchowych, integracji tych funkcji), które stanowią podstawę do wykształcenia się umiejętności czytania i pisania;
- ➔ wczesne występowanie trudności w czytaniu i pisaniu (od początku nauki szkolnej, w zerówce i pierwszej klasie);
- ➔ trudności w czytaniu lub pisaniu są nasilone i długotrwałe, nie ustępują zaraz po podjęciu pomocy w domu, a nawet w pierwszym okresie terapii.

Rozpoznaje się dysleksję rozwojową, gdy stwierdza się:

- ➔ trudności te są jedynie wynikiem złego funkcjonowania narządów zmysłu (niedosłuchem lub wadą wzroku);
- ➔ należą do zespołu symptomów inteligencji niższej niż przeciętnej, upośledzenia umysłowego;
- ➔ są skutkiem schorzenia neurologicznego (MPD, epilepsja);
- ➔ są wyłącznie wynikiem zaniedbania środowiskowego i dydaktycznego; najczęściej wówczas dziecko początkowo nie ma trudności, pojawiają się one i konsekwentnie nasilają w starszych klasach szkoły podstawowej.

Badanie diagnostyczne prowadzi się w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, gdzie rodzice mogą się udać bez skierowania. Każde przedszkole i każda szkoła są związane z taką placówką. **Badanie jest bezpłatne i odbywa się tylko za zgodą rodziców.** Po badaniu rodzice otrzymują pisemną opinię, która powinna być przekazana szkole. Byłoby najlepiej, gdyby rodzice zrobili wiele kopii opinii i każdą z nich wręczyli wybranym nauczycielom osobiście, co stwarza okazję do osobistego spotkania i omówienia optymalnego postępowania z dzieckiem. Opinia zawiera opis słabych i mocnych stron funkcjo-

nowania dziecka, a więc wskazuje, jakie funkcje rozwijają się opóźnieniem, co jest przyczyną trudności w uczeniu się, a jakich funkcjach można się oprzeć w terapii. Znajdują się tam wskazania, jaką pomoc dziecko powinno otrzymać oraz metody, wymagania i ocenianie dostosowane do jego możliwości. Wskazania te bywają sformułowane ogólnikowo, lecz nauczyciel, terapeuta i rodzic powinni dotrzeć do bogatych materiałów do ćwiczeń, które służą do wykorzystania w pracy z dzieckiem. Ich wykaz opublikowano w książce „Terapia pedagogiczna. Przewodnik bibliograficzny” (Bogdanowicz 2006).

Uczniowie z dysleksją rozwojową mają prawo do diagnozy, terapii, dostosowania formy nauczania i wymagań do ich poziomu.

Dziecko i jego rodzice sami powinni zdecydować, czy chcą skorzystać z przysługujących im uprawnień. Prawa uczniów z dysleksją to nie przywileje ani zwolnienia od pracy, lecz okazja do stworzenia właściwych warunków do nauki i pracy dziecka.

W Polsce istnieją rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej (aktualne wydane w 2003 i 2004 r.), które wychodzą naprzeciw potrzebom uczniów dyslektycznych. Gwarantują one prawo do:

- ➔ wczesnej diagnozy;
- ➔ wczesnej, specjalistycznej interwencji;
 - ➔ program i metody nauczania dostosowane do potrzeb, możliwości i stylu uczenia się,
 - ➔ udział w zajęciach terapii pedagogicznej (ćwiczenia korekcyjno-kompensacyjne);
- ➔ dostosowania wymagań szkolnych i sposobu oceniania do możliwości ucznia (Nauczyciel jest zobowiązany przestrzegać wskazań zawartych w opinii wydanej przez poradnię.);
- ➔ zwolnienia z nauki drugiego języka obcego w wypadku uczniów ze stwierdzoną głęboką dysleksją (na wniosek rodziców, poparty pisemną opinią z poradni);
- ➔ wyrównania szans podczas egzaminów (także sprawdzianu po szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego i matury).

Sposoby dostosowania warunków egzaminacyjnych (sprawdzian i egzamin gimnazjalny)

Występujące trudności	Sposób dostosowania warunków egzaminacyjnych
Problemy z czytaniem i rozumieniem tekstu, problemy emocjonalne i trudności z koncentracją uwagi	możliwość pisania sprawdzianu w oddzielnej sali, w której członek komisji egzaminacyjnej na początku jeden raz głośno odczyta instrukcję, tekst wstępny oraz treść zadań, a uczniowie będą mogli równocześnie śledzić wzrokiem tekst zapisany w arkuszu
Wolne tempo czytania i pisania	wydłużenie czasu pisania o 50% (czas przeznaczony na jednorazowe głośne odczytanie instrukcji, tekstu wstępnego oraz poleceń nie jest wliczany do czasu rozwiązywania zadań)
Niski poziom graficzny pisma	pisanie samodzielnie sformułowanych odpowiedzi do zadań drukowanymi literami, co zwiększa czytelność pisma
Problemy ze stosowaniem zasad ortografii i interpunkcji, z prawidłowością graficzną obliczeń i orientacją przestrzenną	możliwość specjalnego kodowania karty odpowiedzi, aby zadania, w których uczeń samodzielnie formułuje wypowiedź, mogły być sprawdzane za pomocą kryteriów dostosowanych do dysfunkcji uczniów
Problemy z koncentracją uwagi i orientacją przestrzenną oraz zaburzenia percepcji wzrokowej	możliwość zaznaczania przez uczniów odpowiedzi do zadań zamkniętych bezpośrednio na arkuszach; po zakończeniu sprawdzianu członkowie komisji egzaminacyjnej przeniosą na karty odpowiedzi odpowiednie zaznaczenia uczniów (dotyczy tylko głębokiej dysleksji)

Sposoby dostosowania warunków egzaminacyjnych (sprawdzian i egzamin gimnazjalny)

Występujące trudności	Sposób dostosowania warunków egzaminacyjnych
Dysleksja rozwojowa <ul style="list-style-type: none"> ➔ dysgrafia ➔ dysortografia 	możliwość pisania z użyciem komputera; poziom graficzny pisma nie jest brany pod uwagę; w zadaniach otwartych nie ocenia się błędów w pisowni (specyficznych dla dysleksji rozwojowej), praca oceniana jest na podstawie treści wypowiedzi pisemnej

Wymogi, jakie należy spełnić, aby uczeń z dysleksją zdawał egzamin w warunkach dostosowanych do jego specjalnych potrzeb:

- ➔ posiadanie pisemnej opinii z państwowej lub uprawnionej poradni niepublicznej;
- ➔ opinia musi zawierać stwierdzenie występowania dysleksji rozwojowej;
- ➔ opinia musi być dostarczona do szkoły w terminie do 30 września roku, w którym odbywa się egzamin;
- ➔ opinia musi być aktualna, to znaczy wydana:
 - ➔ po trzeciej klasie szkoły podstawowej – dotyczy to sprawdzianu po szkole podstawowej,
 - ➔ po szóstej klasie szkoły podstawowej – dotyczy egzaminu gimnazjalnego,
 - ➔ w okresie czterech lat poprzedzających egzamin dojrzałości – dotyczy matury.

Otrzymanie opinii stwierdzającej dysleksję nie jest ostatnim, ale pierwszym krokiem na drodze do pokonania trudności.

Stwierdzenie dysleksji rozwojowej często staje się wymówką zarówno dla dzieci, jak i dla ich rodziców. Uczniowie rozgrzeszają się w ten sposób z nieznamościami ortografii i niechęci do czytania. Uważają, że otrzymanie opinii o dysleksji rozwiązuje problem i zwalnia ich z zajmowania się nim w dalszym ciągu. Nic bardziej błędnego. Dlatego ogromna odpowiedzialność spada na rodziców.

Czy możemy sobie wyobrazić sytuację, w której po rozpoznaniu u dziecka zapalenia oskrzeli rodzice nie decydują się na jego leczenie? Dlaczego więc niektórzy z nich lekceważą wskazania zawarte w opinii, zalecające podjęcie dodatkowych specjalistycznych zajęć z dzieckiem? Konsekwencje nieobjęcia ucznia dyslektycznego terapią pedagogiczną, w tym codziennymi dodatkowymi zajęciami, to w przyszłości ograniczenie możliwości

zdobycia wykształcenia, uprawiania atrakcyjnego zawodu i uzyskiwania wyższych dochodów, a więc skutki, które mogą wpłynąć na całe życie człowieka.

Zdiagnozowanie dysleksji oznacza konieczność podjęcia konkretnych działań, które umożliwią dziecku osiągnięcie sukcesów na miarę jego rzeczywistych możliwości.

Mając dużo zrozumienia dla niepowodzeń szkolnych swojego dziecka, rodzice powinni konsekwentnie

wymagać od niego podejmowania pracy nad trudnościami i pokonywania ich. W przeciwnym razie trudności te będą się pogłębiały, a w konsekwencji znacznie ograniczą jego zdolność odnoszenia sukcesów w dalszej edukacji i dorosłym życiu. Problem nie zostanie rozwiązany dzięki udogodnieniom

na sprawdzianach i egzaminach. Opinia z poradni psychologiczno-pedagogicznej, w której stwierdza się dysleksję rozwojową, umożliwia jedynie wyrównanie szans uczniom z dysleksją. Jeśli chcemy naprawdę pomóc naszemu dziecku, jest na to tylko jeden skuteczny sposób – systematyczna praca.

Nie należy zwalniać ucznia z obowiązku pracy nad problemem.

Dzieci z trudnościami w nauce czytania i pisania powinny uczestniczyć w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, zwanych również terapią pedagogiczną. Ich istota sprowadza się do korekcji, czyli usprawniania zaburzonych funkcji poznawczych i ruchowych dziecka oraz ich współdziałania, a także do kompensacji – usprawniania funkcji dobrze rozwijających się celem wspomaganie tych słabiej funkcjonujących lub częściowego ich zastępowania.

Celem terapii pedagogicznej jest stymulowanie ogólnego rozwoju ucznia i usprawnianie funkcji ważnych w procesie uczenia się czytania i pisania:

- ➔ **wzrokowo-przestrzennych**, to jest skupiania uwagi wzrokowej, spostrzegania i pamięci wzrokowej, spostrzegania przestrzeni;
- ➔ **śluchowo-językowych**, to jest skupiania uwagi słuchowej, spostrzegania i pamięci słuchowej dźwięków mowy oraz funkcji językowych;
- ➔ **motorycznych**, to jest sprawności manualnej i ogólnego rozwoju ruchowego dziecka;
- ➔ współdziałania ze sobą funkcji (koordynacja wzrokowo-ruchowa podczas pisania, wzrokowo-słuchowa podczas czytania, itp.).

Zadaniem terapii jest również łagodzenie zaburzeń emocjonalnych, będących efektem szkolnych niepowodzeń oraz wypracowanie motywacji do nauki, której zwykle brakuje uczniom z dysleksją, gdyż utracili ją wskutek utrzymujących się niepowodzeń szkolnych.

Aby ustalić zagrożenie dysleksją, rodzice mogą użyć prostej metody – Skali Ryzyka Dysleksji M. Bogdanowicz dla uczniów klas zerowych i pierwszych.

Pomyślnie prowadzona terapia pedagogiczna, która doprowadziła do stworzenia optymalnych warunków rozwoju dziecka dyslektycznego i dzięki temu wyrównania dysharmonii rozwojowych, powinna przynieść efekt w postaci płynnego czytania i poprawnego pisania. Jednak jest to możliwe tylko wtedy, gdy oprócz udziału w zajęciach terapeutycznych dziecko re-

gularnie pracuje w domu pod kierunkiem rodziców i nauczycieli. Drugim warunkiem skuteczności terapii jest jej wczesne rozpoczęcie. Powinno to nastąpić już w wieku przedszkolnym u dzieci z ryzykiem wystąpienia dysleksji, u których dostrzegamy opóźnienia rozwoju w zakresie funkcji niezbędnych dla uczenia się czytania i pisanania.

Nigdy nie jest za późno na pracę nad trudnościami w nauce czytania i pisanania.

Dysleksja nie ustępuje samoistnie, należy ją postrzegać jako problem całego życia. Jedynym sposobem na przezwyciężenie trudności jest systematyczna praca. Można ją rozpocząć w każdym wieku, choć najlepsze efekty osiągniemy, zaczynając jeszcze w wieku przedszkolnym lub wczesnoszkolnym. Jednak nie w każdym wypadku da się wcześniej zdiagnozować dysleksję.

Czasami trudności zostają dostrzeżone dopiero pod koniec szkoły podstawowej albo w gimnazjum. Dzieje się tak wówczas, gdy dziecko cechuje wysoka inteligencja, wiedza wyniesiona z domu i dobra pamięć słuchowa. Inną przyczyną jest odwlekanie przez rodziców udania się do poradni psychologiczno-pedagogicznej w nadziei, że trudności same ustąpią. Rów-

niez braki w wiedzy nauczycieli uniemożliwiają im rozpoznanie problemu u swoich uczniów. Należy pamiętać, że ignorowanie zjawiska nie eliminuje go, wręcz przeciwnie, problemy zaczynają rosnąć wraz z dzieckiem, a wreszcie przerastają i dziecko i jego rodziców.

Nie jest prawdą, że podjęcie terapii w późniejszym wieku szkolnym jest już bezzasadne. W każdym momencie można skutecznie zmniejszyć symptomy dysleksji, choć u starszych uczniów na pierwsze efekty trzeba zazwyczaj czekać dłu-

żej (co najmniej dwa lata). Warto też pamiętać, że przerwanie terapii zaraz po uzyskaniu poprawy zwykle prowadzi do szybkiego nawrotu trudności. Terapia nie jest lekiem zapewniającym ustąpienie objawów raz na zawsze. To raczej długotrwały proces, którego skuteczność zależy od systematyczności i wytrwałości w stosowaniu, jak również od właściwego postępowania nauczyciela wobec ucznia w szkole oraz współpracy między rodzicami, nauczycielami i uczniem.

Więcej wskazówek na temat pracy z dzieckiem w domu znajdują Państwo w książce M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, M. Rożyńskiej „Uczeń z dysleksją w domu”.

Pamiętajmy! Niezależnie od tego, czy dziecko uczestniczy w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych, czy też nie, konieczne jest codzienne wykonywanie dodatkowych ćwiczeń w domu.

Dziecku należy się pomoc ze strony nauczycieli i rodziców.

Poradnia i szkoła oczekują współdziałania rodziców w zakresie:

- codziennego kontrolowania wykonywanych przez dziecko zadań domowych i wspomagania go w pracy;
- ćwiczenia w domu funkcji, które wykazują mniejszą sprawność, w formie zleconych przez nauczyciela dodatkowych zadań oraz ćwiczenia umiejętności szkolnych (czytania, pisanie);
- stosowania jednolitych metod postępowania w zakresie wymagań i nagradzania;
- zapewnienia atmosfery zrozumienia, akceptacji i życzliwości.

Co rodzice robić powinni

- ➔ Zrozumieć problem dziecka (dziecko nie jest leniwe czy niezdolne, ono po prostu potrzebuje właściwie ukierunkowanej pomocy).
- ➔ Poznać jego mocne strony.
- ➔ Umacniać w dziecku pozytywne wartości, zainteresowania.
- ➔ Zapewnić mu warunki do pracy.
- ➔ Wzmacniać pozytywnie, czyli nagradzać pochwałą nawet za drobne sukcesy. Nadzorować systematyczną pracę.
- ➔ Analizować trudności.
- ➔ Nauczyć stałego korzystania ze słowniczka ortograficznego.
- ➔ Czytać wspólnie z dzieckiem.
- ➔ Pobudzić u dziecka potrzebę czytania dla przyjemności.
- ➔ Ćwiczyć pisanie z pamięci.

Czego rodzice robić nie powinni

- ➔ Nie tłumaczyć trudności dziecka wyłącznie lenistwem.
- ➔ Nie porównywać z rówieśnikami czy rodzeństwem.
- ➔ Nie liczyć na natychmiastowe efekty.
- ➔ Nie krytykować i ośmieszać.
- ➔ Nie podważać autorytetu nauczycieli i terapeutów.
- ➔ Nie usprawiedliwiać niechęci do wykonywania ćwiczeń.
- ➔ Nie odrabiać za dziecko prac domowych.
- ➔ Nie poprawiać błędów w pracach pisemnych (dziecko powinno nauczyć się pracować ze słownikiem ortograficznym).

Najkorzystniejszy czas na naukę

Nie należy traktować podanych przedziałów sztywno i rozumieć zbyt dosłownie, lecz mieć je na uwadze podczas organizowania pracy dziecka.

Zadaniem rodzica jest odpowiednio zorganizować pracę dziecka w domu.

Systematyczna praca w szkole i w domu to podstawowy warunek skutecznego oddziaływania na dziecko. Aby przyniosło ono pożądaną efekt, warto zapoznać się z podstawowymi zasadami pracy z dzieckiem z dysleksją.

Wykonywanie zadań zawsze w tym samym miejscu (najlepiej przy własnym biurku) i najlepiej o tym samym czasie, bo to wspomaga gotowość dziecka do uczenia się.

Pamięć pracuje sprawniej, gdy dziecko jest zrelaksowane, a zatem ważny jest odpoczynek przed przystąpieniem do ćwiczeń.

Miejsce do pracy powinno być uprzątnięte, bez zbędnych przedmiotów przykuwających wzrok dziecka i rozpraszających jego uwagę.

Po jednej stronie biurka zaleca się ustawić zieloną roślinę, na którą dziecko będzie mogło skierować zmęczony czytaniem wzrok.

Trzeba zadbać o ciszę – wyłączyć telewizor, sprzęt grający, a nawet telefon.

Mózg wymaga „rozgrzewki”, czyli ćwiczeń wstępnych. Najlepsze są ćwiczenia, które mają formę zabawy.

W pracy warto wykorzystywać skojarzenia, dzięki którym więcej lepiej się zapamiętuje.

Podczas ćwiczeń czytania nie powinno się przybierać zbyt wygodnej pozycji, bo to rozleniwia i nie sprzyja aktywności umysłowej.

Należy wyposażyć się w odpowiednie pomoce do ćwiczeń.

Zalecaną formą wspierającą pracę i relaks dziecka są zajęcia ruchowe, w tym ćwiczenia kinezylogii edukacyjnej, która:

- rozwija koncentrację uwagi i pamięć,
- uczy kontrolować ruchy i emocje,
- pobudza i usprawnia pracę obu półkul mózgowych, odpowiedzialnych za koordynację funkcji wzrokowych, słuchowych i ruchowych.

Bogaty zestaw ćwiczeń z zakresu kinezylogii edukacyjnej znajdują Państwo w książce I. Mańkowskiej „Kreowanie rozwoju dziecka”.

Dziecko powinno wiedzieć, jak pracować, i mieć świadomość, że jego praca przyniesie efekty.

Rodzice powinni umiejętnie zachęcać dziecko do pracy. Akcentowanie jego mocnych stron oraz odniesionych sukcesów pomoże mu w pokonywaniu trudności. Rodzice swą postawą mogą wzbudzać w dziecku wiarę w to, że trudności można pokonać wytrwałą i systematyczną pracą. Należy zachęcać dziecko do rozmów o jego porażkach i osiągnięciach, dawać wsparcie oraz poczucie bezpieczeństwa. Wzajemna szczerłość i otwartość pomoże dziecku odnaleźć się w trudnych sytuacjach.

Pracuję codziennie i systematycznie

Pracuję 30 minut dziennie, wykonując dodatkowe ćwiczenia.

Wypełniam ćwiczenia ołówkiem.

Zaczynam od ćwiczeń w mówieniu.

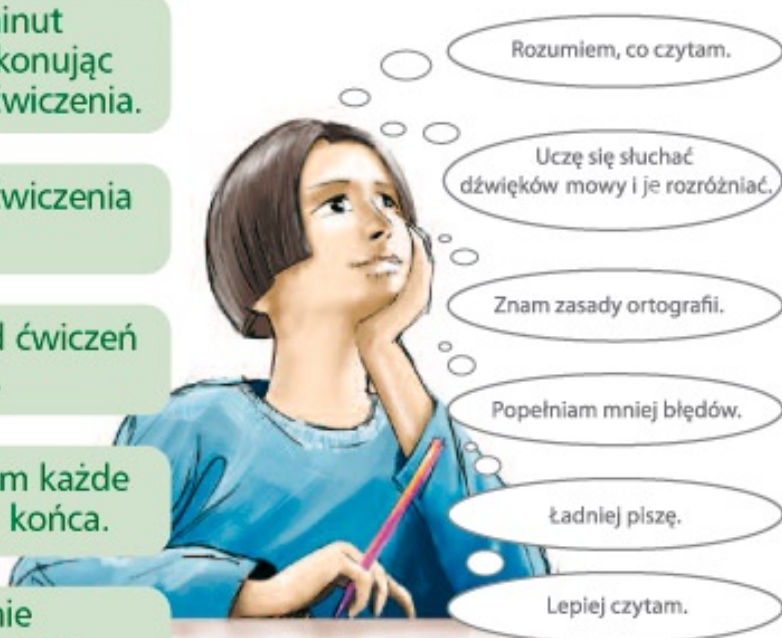
Doprowadzam każde ćwiczenie do końca.

Jeśli czegoś nie rozumiem, pytam rodziców lub nauczyciela.

Co najmniej raz w tygodniu proszę rodzica lub nauczyciela o sprawdzenie mojej pracy.

Rozumiem, co czytam.

Uczę się słuchać dźwięków mowy i je rozróżniać.

Znam zasady ortografii.

Popelniam mniej błędów.

Ładniej piszę.

Lepiej czytam.

Rodzice powinni znać zasady pracy z dzieckiem z dysleksją.

Praca z dzieckiem z dysleksją wymaga ćwiczenia umiejętności czytania i ortograficznego pisania. Równie ważna jest dbałość o poziom graficzny pisma, czyli o jego czytelność i estetykę. Oba rodzaje ćwiczeń wymagają przestrzegania pewnych zasad. Rodzic podejmujący się kierowania pracą dziecka powinien mieć ich świadomość, by jego zaangażowanie nie przyniosło skutków odwrotnych do pożądaných.

Ćwiczenia w czytaniu

Wybierz interesujący tekst.

Pamiętaj, że do ćwiczeń najlepsza jest książka, która ma większy druk i kolorowe ilustracje.

Wiedz, że Twój dobry humor i dziecka przyspieszy postępy w czytaniu.

Sam zacznij czytać dziecku!

Niech dziecko palcem wskazuje słowa, które przeczytasz na głos.

Czytając dziecku, podkreślaj tonem ich znaczenie.

Dostosuj szybkość czytania do możliwości śledzenia tekstu przez dziecko.

Nie ponaglaj dziecka podczas czytania.

Czytaj z dzieckiem na zmianę. Stopniowo długość fragmentów czytanych przez dziecko powinna rosnąć.

Korzystaj z pomocy technicznych. Dziecko może nagrać siebie, jak czyta, a następnie odsłuchać nagranie.

Sprawdź co jakiś czas, czy dziecko rozumie czytany tekst. Jeśli nie, zawsze możecie wrócić do danego fragmentu.

Sięgnij do książek „mówionych”. Podczas słuchania dziecko powinno równocześnie śledzić wzrokiem tekst książki.

Ćwiczenia w pisaniu

Zezwalaj na pisanie ołówkiem. Ułatwi to poprawianie błędów.

Unikaj podkreślania dostrzeżonych błędów. Zaznaczaj tylko ich liczbę na marginesie linii, w której się pojawiły.

Poleć dziecku, aby samo znalazło błędy, korzystając ze słownika ortograficznego.

Odszukane błędnie zapisane wyrazy dziecko powinno napisać poprawnie 5–6 razy i użyć je w zdaniach.

Pomóż dziecku utrwalać zasady pisowni, wyjaśniając wszystkie wątpliwości ortograficzne przy użyciu słownika ortograficznego.

W wypracowaniu nawyku autokorekty pomaga Dyktando w dziesięciu punktach („Uczeń z dysleksją w szkole” M. Bogdanowicz, A. Adryjanek).

W młodszych klasach nie stosuj dyktand, czyli pisania ze słuchu. Zastąp je pisaniem z pamięci (uczeń zapoznaje się z tekstem, zapamiętuje zdanie, a następnie zakrywa je i pisze z pamięci).

Najlepiej, gdy dziecko zapisuje wypowiedź pisemną w brudnopisie. Po omówieniu z rodzicem przepisuje pracę do zeszytu, a rodzic jeszcze raz sprawdza jej poprawność.

Jeśli Twoje dziecko jest leworęczne, zadбай, by miało swobodę ruchów i odpowiednio ułożony zeszyt.

Jak nauczyć dziecko dostrzegać własne błędy?

Uczeń z dysleksją może wypracować nawyk autokorekty. Rodzic nie powinien go wyręczać w poszukiwaniu błędów.

Krótki, lecz codzienny trening w pisaniu, po którym nastąpi sprawdzenie poprawności, przyniesie spodziewane rezultaty. Jednakże nie należy zaprzestawać ćwiczeń nawet wtedy, gdy wydaje się, że ustąpiły symptomy typowe dla dysleksji. Ukierunkowana praca te-

rapeutyczna musi być kontynuowana przez cały okres nauki. Uczniowie, którzy przestają pracować, mogą spodziewać się wzmożonego nawrotu trudności. Nie ma bowiem szybkiego sposobu na przezwyciężenie specyficznych trudności w nauce.

Pamiętajmy, że czytania można się nauczyć tylko przez codzienne czytanie, a pisanie można się nauczyć, codziennie ćwicząc pisanie.

Pismo o cechach dysgrafii jest niekształtne i niewyraźne. Litery mają różną wielkość i niejednokrotnie wykraczają poza liniaturę zeszytu. Brak płynności w pisaniu sprawia, że odstępy między literami są niejednakowe i często nie ma między nimi połączeń.

Zdarza się, że przyczyną dysgrafii jest nawyk nieprawidłowego trzymania długopisu czy ołówka. Aby skorygować tę wadę, należy użyć specjalnej nasadki, która eliminuje nieprawidłowy uchwyt, łagodząc tym samym silne napięcie mięśni ręki towarzyszące pisaniu.

Przyczyną pisma dysgraficznego może być również zbyt słaby lub zbyt silny nacisk długopisu na kartkę. Aby usprawnić czynności ruchowe ręki, które wiążą się z pisaniem, dziecko powinno wykony-

wać ćwiczenia angażujące dłonie i palce, na przykład wyjmować z ciepłej wody drobne przedmioty, myć naczynia, prać ręcznie, związać sznurek w kłębek, nawlekać korale na żyłkę czy składać origami.

Kolejny etap ćwiczeń to rysowanie po śladzie, pisanie ruchem płynnym bez odrywania ręki, pogrubianie konturów rysunków itp. Bardzo wskazana dla dzieci w wieku przedszkolnym i pierwszoklasistów jest Metoda Dobrego Startu M. Bogdanowicz (1999), w której dzieci usprawniają motorykę rąk oraz współdziałanie wzroku i ruchu. Warto pamiętać, że ręka dziecka dysgraficznego męczy się szybciej niż przeciętnie. Jednorazowo nie powinno ono wykonywać zbyt wielu ćwiczeń, ponieważ ich jakość będzie coraz niższa.

Każdy rodzic dziecka z dysleksją może szukać wsparcia w Polskim Towarzystwie Dysleksji.

Organizacją zrzeszającą rodziców dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się, nauczycieli, pedagogów, psychologów i terapeutów jest Polskie Towarzystwo Dysleksji, którego siedziba główna mieści się w Gdańsku. Organizacja ta jest członkiem Europejskiego Towarzystwa Dysleksji. Posiada obecnie ponad 70 oddziałów na terenie całego kraju, w których można szukać wsparcia i pomocy.

Listę oddziałów zamieszczono na końcu broszury.

Opracowała mgr Renata Czabaj

Warto korzystać z gotowych pomocy terapeutycznych.

Praca z dzieckiem dyslektycznym polega na usprawnianiu funkcji uczestniczących w czynności czytania i pisania: wzrokowo-przestrzennych, słuchowo-językowych, motorycznych. Dlatego istotne jest, by w zestawie ćwiczeń do jednorazowego wykonania znalazły się różne ich typy, rozwijające wszystkie wymienione funkcje.

Równocześnie z usprawnianiem funkcji poznawczych rozwijamy umiejętności czytania: technikę i rozumienie czytanej treści oraz pisania: poprawność ortograficzną i wygląd graficzny.

Samodzielne przygotowanie przez rodzica właściwych zestawów ćwiczeń, uwzględniających wszystkie wymienione aspekty, jest trudne, gdyż wymaga specjalistycznej wiedzy z tego zakresu. Dlatego warto używać gotowych pomocy, przygotowanych przez specjalistów terapii dysleksji, które będą stanowiły podstawę codziennej pracy z dzieckiem. Dzięki temu zyskamy pewność, że dziecko pracuje na właściwie dobranym materiale ćwiczeniowym, oraz zaoszczędzimy czas i wysiłek włożony w samodzielne poszukiwanie odpowiednich zadań. Zwiększymy też szanse dziecka na lepsze wyniki w nauce w krótszym czasie, pamiętając jednak o zasadzie **systematycznej pracy**.

Powyższe założenia w pełny sposób realizuje Program Edukacyjno-Terapeutyczny ORTOGRAFFITI, który doskonale nadaje się do samodzielnej pracy dziecka w domu pod kierunkiem rodzica.

Program rekomendowany przez

Polskie
Towarzystwo
Dysleksji

KLASA IV

Poziom pierwszy – łatwiejszy

KLASA V

Poziom drugi – trudniejszy

KLASA VI

KOMPLEKSOWY SYSTEM POMOCY UCZNIOM Z DYSLEKSJĄ

Uczniom klas IV–VI polecamy ośmioczęściową serię **ORTOGRAFFITI** zawierającą materiał ćwiczeniowy rozplanowany na trzy lata.

Dużym udogodnieniem, systematyzującym pracę dziecka, jest pogrupowanie wszystkich ćwiczeń w jednostki zwane blokami, które dodatkowo wyróżniono kolorami. W każdym bloku znajdują się zadania przeznaczone do wykonania w ciągu jednego tygodnia. Dzięki temu łatwo jest planować pracę dziecka i kontrolować jej wyniki.

... nie jest to jeszcze jeden zeszyt ćwiczeń z zakresu ortografii, lecz system ćwiczeń integrujących wspomaganie rozwoju psychomotorycznego, a zwłaszcza funkcji uczestniczących w czytaniu i pisaniu z ćwiczeniami tych umiejętności szkolnych.

Prof. zw. dr hab. M.
Bogdanowicz

Oto przykładowe strony jednego z zeszytów serii.

Warto zwrócić uwagę również na kolorowe nakładki ułatwiające czytanie, dołączane do zeszytów ORTOGRAFFITI.

Jest to znakomita pomoc dydaktyczna, będąca nowością w Polsce, a funkcjonująca już od lat w wielu krajach Europy.

Dlaczego warto używać kolorowej nakładki?

Nakładka ułatwia szybszy i bardziej komfortowy odbiór tekstu dzięki kolorowemu filtrowi, który redukuje kontrast między tłem a drukiem.

Podkreślacz wbudowany w nakładkę pomaga w koncentracji na tekście i zapobiega przeskakiwaniu wzrokiem między wierszami.

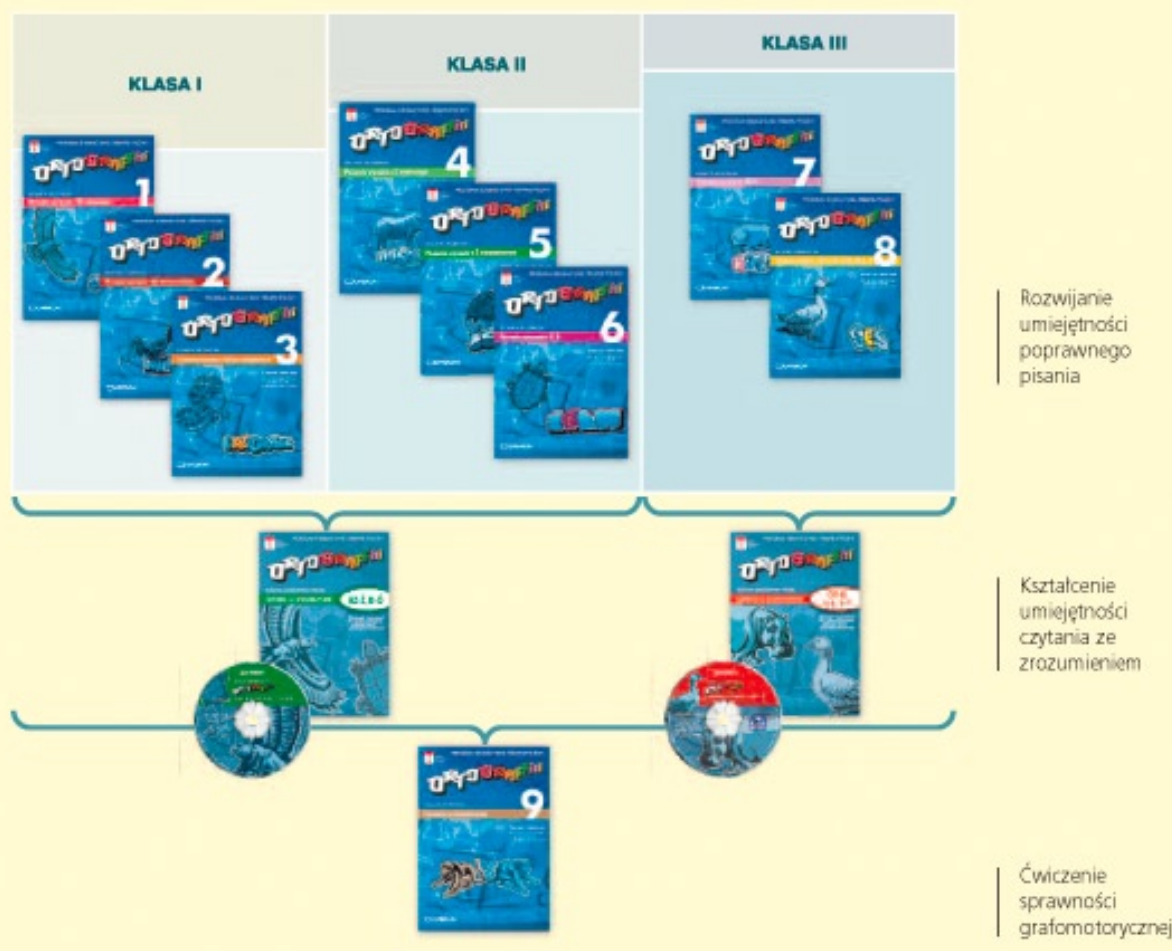

Gimnazjalistom i uczniom szkół ponadgimnazjalnych polecamy jedenaściościową serię ORTOGRAFFITI.

Dysleksja w starszym wieku szkolnym objawia się głównie robieniem błędów ortograficznych pomimo znajomości zasad i pracy nad problemem, dlatego zeszyty ORTOGRAFFITI przede wszystkim służą kształceniu umiejętności poprawnego pisania, a poza tym doskonałą czytanie ze zrozumieniem i sprawność grafomotoryczną. Umiejętności te rozwijane są w połączeniu z usprawnianiem wszystkich funkcji poznawczych.

Aby skłonić dziecko do systematycznego wykonywania ćwiczeń, do każdego zeszytu dołączono kartę pracy, w której samodzielnie odnotowuje ono wykonanie zadania. Karta wyrabia nawyk samodyscypliny i autokorekty, a rodzicom zaoszczędza czas, który musieliby przeznaczyć na szczegółowe sprawdzenie poprawności wykonywanych ćwiczeń.

Wartość terapeutyczną publikacji znacznie podnoszą dołączone płyty CD, na których nagrano ćwiczenia rozwijające wrażliwość słuchową, słuch fonemowy i pamięć słuchową.

Książki z serii ORTOGRAFFITI można zamówić bezpośrednio w Wydawnictwie Pedagogicznym OPERON, ul. Hutnicza 3, 81-212 Gdynia, tel. 058 679 00 00, www.ortograffiti.pl lub zakupić w księgarniach. Adresy wybranych księgarni znajdują się na końcu poradnika.

Uniwersalny System Edukacji PUS Pomyśl – Ułóż – Sprawdź

Program rekomendowany przez

Niezwykle istotna w procesie terapii dziecka z dysleksją jest różnorodność form pracy. Dlatego warto korzystać z różnych pomocy, co wywołuje aktywność dziecka, zachęca do dalszego wysiłku i tym samym przynosi lepsze wyniki. Bardzo pomocny jest system PUS – Pomyśl, Ułóż, Sprawdź.

Jest to uniwersalny System Edukacji, który łączy w sobie naukę, zabawę i samokontrolę. Poprzez zabawę daje dziecku prawdziwą radość i satysfakcję z efektów samodzielnego działania; wychowuje, kształtując osobowość i charakter, uczy wytrwałości i samodzielności. W sposób aktywny, skutecznie umożliwia zdobycie, poszerzenie i utrwalenie wiedzy.

PUS przeznaczony jest dla dzieci od 4 do 12 lat, do pracy i zabawy indywidualnej oraz grupowej. Uczy, bawi, pomaga w domu, w przedszkolu i szkole. Cenią go i polecają wychowawcy, nauczyciele, terapeuci. Zalecany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Wielokrotnie nagradzany w kraju i na forum międzynarodowym.

1. Pudełko z klockami – Zestaw Kontrolny PUS

Zestaw Kontrolny PUS
dla przedszkolaka i ucznia, do zabawy i nauki, w przedszkolu, szkole i domu.
Przy zakupie klient otrzymuje bezterminową gwarancję.

W poręcznym, zamykanym pudełku z plastiku, które nazywamy Zestawem Kontrolnym, znajduje się 12 ponumerowanych klocków. Zestaw Kontrolny stosowany jest w połączeniu z książeczkami z serii PUS i wraz z nimi stanowi integralną całość, ponieważ cyfry na klockach odpowiadają numerom zadań w książeczkach. W końcowej fazie pracy, poprzez porównanie wzoru ułożonego z klocków w Zestawie Kontrolnym z wzorem znajdującym się przy każdym ćwiczeniu w książeczce, otrzymujemy informację o poprawności wybranych odpowiedzi.

2. Seria książeczek Systemu Edukacji PUS

www.pus.pl

Uświadomienie problemu błędu, wrażliwość na błąd, obudzenie czujności ortograf., a przy tym utrwalenie pisowni wielu wyrazów z czynnego słownika dziecka – to wystarczająca rekomendacja książeczek PUS, które z całą pewnością mogą być wykorzystane w pracy terapeutycznej z dziećmi z trudnościami dysgraficznymi i dysortograficznymi. Zaproponowane ów. inspirują do dodatkowej analizy treści wyrazów, zdań, rozmów z dziećmi i objaśnień...

Maria Pietniun,
Polskie Towarzystwo
Dysleksji

24- lub 32- stronicowe tematyczne opracowania (matematyka, język polski, środowisko, języki obce) dostosowane do wieku i możliwości percepcyjnych dziecka. Dzięki przystępnej i zabawowej formie stymulują rozwój podstawowych sprawności intelektualnych, sprawiają, że dziecko pracuje z PUS-em chętnie i przede wszystkim samodzielnie.

Książeczki i Zestaw Kontrolny PUS można zamówić bezpośrednio w Wydawnictwie EPIDEIXIS: ul. Zawila 2, 30-423 Kraków, tel. 012 268 01 20, www.pus.pl lub zakupić w księgarniach, adresy wybranych księgarni znajdują się na końcu broszury.

Licząca ponad 60 tytułów biblioteka książeczek PUS powiększa się co roku o kilka nowych pozycji. Wszystkie charakteryzuje ciekawa i barwna szata graficzna.

Terapię pedagogiczną można wspierać odpowiednią dietą.

W literaturze naukowej wiele jest doniesień świadczących o tym, że **nienasycone kwasy tłuszczowe (NNKT)** są niezbędnym elementem diety mającej zapewnić prawidłowy rozwój i funkcjonowanie organizmu dziecka w wieku szkolnym, a ich niedobór może prowadzić do komplikacji zdrowotnych (m. in. osłabienia odporności, miażdżycy) i problemów z nauką.

Galomega Formuła IQ to preparat przeznaczony do uzupełniania codziennej diety o składniki zawarte w oleju rybim – kwasy tłuszczowe **EPA, DHA** i **GLA** z rodziny **Omega-3** i **Omega-6**.

Wielu autorów przytacza w swych pracach dowody na pozytywne oddziaływanie NNKT na rozwój fizyczny i psychiczny dzieci (m. in. poprawę odporności, zdolności koncentracji, lepszy rozwój i funkcjonowanie mózgu, oczu i naczyń krwionośnych). NNKT są jednym ze składników budulcowych mózgu i siatkówki oka. Typowe wysoko przetworzone posiłki są ubogie w NNKT, co prowadzi do niedoboru tych składników i rodzi potrzebę uzupełniania diety.

Skuteczność preparatu **Galomega Formuła IQ** została potwierdzona w badaniach klinicznych.

Badania, których celem była ocena wpływu suplementacji diety preparatem **Galomega Formuła IQ** firmy **GAL** na wyniki w nauce dzieci szkolnych, przeprowadzono w trzech poznańskich szkołach podstawowych i dwóch gimnazjach. W badaniach wzięło udział 194 uczniów w wieku od 10 do 16 lat, którym codziennie przez trzy miesiące podawano 2x3 kapsułki (500 mg) preparatu. Uczniowie biorący udział w badaniu zostali podzieleni na dwie grupy wiekowe: od 10 do 13 lat (grupa I, szkoła podstawowa) i od 14 do 16 lat (grupa II, gimnazjum).

Wyniki i obserwacje poczynione w trakcie badań potwierdziły wysoką skuteczność preparatu. Wykazano, że u uczniów uczestniczących w badaniach, których dieta przez trzy miesiące była wzbogacana poprzez podawanie NNKT, nastąpiła znacząca poprawa koncentracji uwagi, szybkości uczenia się i zachowania. Zaobserwowano też wzrost aktywności uczniów w czasie zajęć szkolnych, zmniejszenie nadpobudliwości, a nawet poprawę charakteru pisma. Spostrzeżenia z obserwacji niektórych uczniów z okresu przed rozpoczęciem i po zakończeniu badań przedstawione są w tabeli poniżej.

Spostrzeżenia nauczycieli ze szkół podstawowych i gimnazjów na podstawie zebranych ankiet

Pierwszy semestr (bez podawania preparatu Galomega Formuła IQ)

Rozkojarzona, pracowita, niespokojna, nadpobudliwa

Szybko się załamuje, płacze w przypadku niepowodzeń

Bardzo rozkojarzona, ciągle rozmawia na lekcjach, popełnia liczne błędy w pisaniu i liczeniu

Pracuje często nieuważnie, boi się wyzwań, jest niepewna swoich działań

Zachowanie dobre

Uczeń nadpobudliwy

Uczeń nadpobudliwy

Uczeń nadpobudliwy

Uczeń miał sprawowanie nieodpowiednie

Drugi semestr (podawano preparat Galomega Formuła IQ)

Zaangażowana, ambitna, pracowita, bardziej ułożona, zważa na słowa, potrafi przeprosić

Bardziej wytrwała, mniej płaczliwy, otwarty, chętny do współpracy

Stała się bardziej spokojna, skoncentrowana, skupiona na zajęciach, znacznie się poprawiła w pisaniu (bezbłędny zapis)

Częściej zgłasza się do wypowiedzi, samodzielnie rozpoczęła rozwiązywanie złożonych zadań

Zachowanie wzorowe

Wytłumił się

Uczeń spokojniejszy

Uczeń spokojniejszy, bardziej skoncentrowany

Obecnie uczeń ma sprawowanie wzorowe

Na uwagę zasługuje również fakt poprawy średniej ocen uzyskanych w drugim semestrze nauki (w którym prowadzono badania) w porównaniu do pierwszego semestru. Lepsze wyniki testów przeprowadzonych po zakończeniu badania w porównaniu do wyników uzyskanych przed rozpoczęciem testu pozwalają na stwierdzenie, że uzupełnianie diety preparatem **Galomega Formuła IQ** ma pozytywny wpływ na rozwój i dyspozycję psychofizyczną dzieci i młodzieży szkolnej. Jednocześnie w trakcie badań nie zaobserwowano jakichkolwiek niepożądanych zdarzeń, które miałyby związek z podawaniem badanego preparatu.

1. AUGUSTOWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 78, ul. Nowomiejska 41,
16-300 Augustów, Gimnazjum nr 2

2. BIAŁOGARDZKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 32 ul. Dworcowa 2, 78-200 Białogard,
PPP, tel. (094) 312 25 96

3. BIAŁOSTOCKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 21, ul. Świętojańska 22, lok. 1,
15-082 Białystok, tel. (085) 801 32 10, faks 732-82-20

4. ODDZIAŁ PTD W BIELSKU-BIAŁEJ

Oddział Terenowy nr 64, ul. Słowackiego 45,
43-300 Bielsko-Biała, PPP nr 3, tel. (033) 812 57 69

5. ODDZIAŁ PTD W BOLSZEWIE

Oddział Terenowy nr 73, ul. B. Prusa 19, 84-239 Bolszewo

6. BRODNICKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 41, ul. 3 Maja 2, 87-300 Brodnica,
Szkoła Podstawowa nr 1, tel. (056) 498 23 43,
http://www.republika.pl/ptd_brodnica41, e-mail: b.rochon@wp.pl

7. BYDGOSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 47, ul. Kromera 11, 85-792 Bydgoszcz,
Zespół Szkół nr 28, tel./faks (052) 344 18 18 wew. 37

8. BYTOMSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 68, ul. Chrzanowskiego 19/2, 41-902
Bytom, Niepubliczna PPP przy Polskim Stowarzyszeniu
Psychologów Praktyków, tel./faks 032 281 43 60,
tel. 280 14 46, e-mail: PPPP@polbox.com

9. BYTOWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 52, ul. Miła 26 A, 77-100 Bytów,
Szkoła Podstawowa nr 5

10. ODDZIAŁ PTD W CHEŁMNIE

Oddział Terenowy nr 75, ul. Słowackiego 3, 86-200 Chełmno,
PPP, tel./faks 056 686 34 29

11. ODDZIAŁ PTD W CHOJNICACH

Oddział Terenowy nr 61, ul. Dworcowa 6, 89-620 Chojnice,
Szkoła Podstawowa nr 3, tel. 052 397 49 66

12. CHRZANOWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 48, ul. Osiedle ZWM, 32-540 Trzebinia,
Gimnazjum nr 3, tel. 032 612 16 17

13. CZĘSTOCHOWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 5, ul. Kosmowskiej 5, 42-200
Częstochowa, PPP nr 2, tel. 034 362 24 24

14. GDAŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 70, ul. R. Traugutta 82, 80-229 Gdańsk,
PPP nr 7, tel. 058 341 39 50

15. GDYŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 27, ul. Kcyńska 6, 81-005 Gdynia,
Przedszkole Samorządowe nr 32, tel. 058 623 63 43,
e-mail: ps32@interia.pl

16. ODDZIAŁ PTD W GIŻYCKU

Oddział Terenowy nr 60, ul. Wodociągowa 8, 11-500 Giżycko,
Szkoła Podstawowa nr 7, tel. 087 428 90 60,
e-mail: e_kowalczyk@poczta.onet.pl

17. GLIWICKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 63, ul. Jagiellońska 21, 44-100 Gliwice,
Centrum Organizacji Pozarządowych, tel. 087 428 90 60

18. ODDZIAŁ PTD W GŁOGOWIE

Oddział Terenowy nr 56, ul. C.K. Norwida 3, 67-200 Głogów,
Powiatowe Centrum Poradnictwa Psychologiczno-
Pedagogicznego i Doskonalenia Nauczycieli, tel. 076 833 32 93

19. GORZOWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 20, ul. Władysława Łokietka 23, 66-400
Gorzów Wielkopolski, Wojewódzki Ośrodek Metodyczny,
tel. 095 721 61 16

20. ODDZIAŁ PTD W GORZYCACH

Oddział Terenowy nr 67, ul. Raciborska 55, 44-350 Gorzyce,
Gimnazjum w Gorzycach, tel. 032 453 00 83

21. GOSTYŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 35, ul. Nowe Wrota 7, 63-800 Gostyń,
PPP, tel. 065 572 31 77, 572 06 97

22. ODDZIAŁ PTD W GRUDZIĄDZU

Oddział Terenowy nr 55, ul. Korczaka 23, 86-300 Grudziądz,
PPP, tel. 056 464 48 05, faks 464 48 06

23. ODDZIAŁ PTD W INOWROCŁAWIU

Oddział Terenowy nr 80, ul. Bolesława Krzywoustego 15,
88-100 Inowrocław, Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka

24. ODDZIAŁ PTD W JASTARNI

Oddział Terenowy nr 74, ul. Stelmasczyka 4, 84-140 Jastarnia,
Szkoła Podstawowa, tel. 058 675 20 40

25. JELENIOGÓRSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 7, ul. 1 Maja 43, 58-500 Jelenia Góra,
Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, tel. 075 642 33 28,
<http://dysleksja.DODN.wroc.pl>

26. KALISZKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 44, ul. Hanki Sawickiej 3B 2, 62-800 Kalisz,
PPP nr 1, tel. 062 764 00 00

27. KATOWICKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 15, ul. Sokolska 26, 40-086 Katowice, PPP,
tel. 032 259 95 86

28. KATOWICKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 40, ul. Drodzów 11, 40-530 Katowice,
Regionalny Ośrodek Metodyczno-Edukacyjny „Metis”,
tel. 032 251 89 54, 209 53 12

29. KIELECKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 30, ul. Krakowska 11, 25-029 Kielce,
Akademia Świętokrzyska, tel. 041 361 99 33 wew 32

30. ODDZIAŁ PTD W KŁODZKU

Oddział Terenowy nr 79, ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 1,
57-300 Kłodzko, Poradnia Rodzinna, tel. 094 352 33 82

31. ODDZIAŁ PTD W KOŁOBRZEGU

Oddział Terenowy nr 69, ul. Portowa 37, 78-00 Kołobrzeg,
Zespół Szkół nr 1

32. ODDZIAŁ PTD W KOŚCIANIE

Oddział Terenowy nr 72, ul. Kościelna 5a, 64-000 Kościan, PPP,
tel. 065 512 17 60

33. KRAKOWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 3, ul. Garbarska 1, 31-131 Kraków,
Małopolski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, tel. 012 643 16
75, faks 427 01 93, <http://dysleksja-krakow.interia.pl>, e-mail:
dysleksja_krakow@interia.pl

34. LEGNICKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 76, ul. Wrocławska 183A, 59-220 Legnica,
PPP nr 1, tel./faks 076 854 68 43, 854 68 48

35. LUBELSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 4, pl. Litewski 5, 20-080 Lublin, Instytut
Psychologii UMCS, tel. 081 532 40 31, 532 05 17

36. ODDZIAŁ PTD W LUBINIE

Oddział Terenowy nr 77, ul. Odrodzenia 34, 59-300 Lubin,
Ośrodek Psychologiczno-Pedagogiczny „GAJA”, tel. 076 746 67

37. ODDZIAŁ PTD W ŁAŃCUCIE

Oddział Terenowy nr 46, ul. A. Mickiewicza 3, 37-100 Łañcut, PPP, tel. 017 225 33 07

38. ODDZIAŁ PTD W ŁOBZIE

Oddział Terenowy nr 45, ul. J. Bema 27, 73-150 Łobez, PPP, tel. 091 397 41 62

39. ŁOMŻYŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 39, ul. Szosa Zambrowska 1/27, 18-400 Łomża, PPP nr 1, tel. 086 216 44 01

40. ŁÓDZKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 14, pl. Komuny Paryskiej 6, 90-007 Łódź, tel. 042 639 92 85, e-mail: twejner@epf.pl

41. ODDZIAŁ PTD W MALBORKU

Oddział Terenowy nr 65, pl. G. Narutowicza 15, 82-200 Malbork, Szkoła Podstawowa nr 9, tel. 055 272 22 53

42. MIELECKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 37, ul. S. Wyspiańskiego 6, 39-300 Mielec, PPP, tel. 017 586 34 12

43. MŁAWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 33, ul. G. Narutowicza 19/8 m 23, 06-500 Mława

44. ODDZIAŁ PTD W NOWYM MIEŚCIE LUBAWSKIM

Oddział Terenowy nr 53, ul. Grunwaldzka 35, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, Zarząd Miejski Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, tel. 056 474 28 55

45. NYSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 13, ul. F. Chopina 4, 48-300 Nysa, PPP, tel. 077 409 39 15

46. OLSZTYŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 8, ul. Kopernika 45, 10-512 Olsztyn, PPP nr 1, tel. 089 527 20 03

47. ODDZIAŁ PTD W OPOCZNIE

Oddział Terenowy nr 59, ul. Armii Krajowej 2, 26-300 Opoczno, PPP, tel. 044 755 26 62

48. OPOLSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 36, ul. Kościuszki 14, 45-062 Opole, Zespół Szkół im. Prymasa Tysiąclecia Stefana Kardynała Wyszyńskiego, tel. 077 454 56 68

49. ODDZIAŁ PTD W PŁOCKU

Oddział Terenowy nr 62, Al. Antoniego Roguckiego 1, 09-409 Płock, PPP nr 2, tel. 024 364 99 01 faks 346 99 02, www.plock.edu.pl/prw/ptd62, e-mail: ptd62@wp.pl

50. POZNAŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 25, os. Jagiellońskie 58/6, 61-238 Poznań, tel. 061 877 15 73

51. ODDZIAŁ PTD W PYRZYCACH

Oddział Terenowy nr 66, ul. Lipiańska 4, 74-200 Pyrzyce, PPP, tel./faks 091 570 07 44

52. RADOMSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 11, ul. Główna 3, 26-600 Radom, PPP, tel./faks 048 331 45 10 0 692 630 711

53. ODDZIAŁ PTD W RAWIE MAZOWIECKIEJ

Oddział Terenowy nr 58, ul. Krakowska 22, 96-200 Rawa Mazowiecka, PPP, tel. 046 815 46 74

54. RYBNIK – ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 57, ul. Komisji Edukacji Narodowej 29, 44-207 Rybnik, Zespół Szkoła-Przedszkolny nr 4, tel. 032 424 64 29, http://republika.pl/ptd-rybnik, e-mail: ptd_rybnik@op.pl

55. SŁAWIEŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 50, pl. Sportowy 1, 76-100 Sławno, Gimnazjum Miejskie, tel. 059 810 47 13

56. SŁUPSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 54, ul. Fabryczna 1, 76-200 Słupsk, PPP, tel. 0-59 845 60 85, http://www.pppslupsk2.akcja.pl/ptd.htm, e-mail: ptdslupsk@gazeta.pl

57. STARA ŁUBIANKA – ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 71, ul. Polna 8, 64-970 Piła, Zespół Szkół w Starej Łubiance, tel. 067 216 01 19

58. STARGARDZKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 28, ul. Pierwszej Brygady 35c, 73-110 Stargard Szczeciński, PPP, tel. 091 578 46 93

59. SUWAŁSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 29, ul. W. Witosa 4, 16-400 Suwałki, Przedszkole Samorządowe nr 5, tel. 087 567 76 29

60. SZCZECIŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 23, ul. Jedności Narodowej 42, 70-415 Szczecin, PPP, tel./faks 091 434 71 32, http://free.ngo.pl/ptd.szczecin, e-mail: ptd.szczecin@free.ngo.pl

61. ŚREM – ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 51, ul. J. Piłsudskiego 15, 63-100 Śrem, Szkoła Podstawowa nr 3, tel. 061 28 28 584, 28 30 055

62. ŚWIDNICKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 49, ul. Pułaskiego 19, 58-100 Świdnica Śląska, tel. 0-74 853 39 10

63. ŚWIDWIN – ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 34, ul. Drawska, 78-300 Świdwin, PPP, tel. 094 365 23 30

64. TARNOBREZKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 18, ul. Świętej Barbary 8, 39-400 Tarnobrzeg, PPP, tel. 015 822 49 48

65. TORUŃSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 42, ul. G. Morcinka 13, 87-100 Toruń, filia Gimnazjum nr 21, tel./faks 056 622 87 80 w.20

66. WAŁBRZYSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 2, ul. 11 Listopada 75, 58-300 Wałbrzych, Szkoła Podstawowa nr 22, tel./faks 074 847 78 04, www.republika.pl/ptd-walbrzych, e-mail: ptd-walbrzych@op.pl

67. WARSZAWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 1, ul. S. Żeromskiego 14, 01-819 Warszawa, Niepubliczna Specjalistyczna PPP „Edukacja”, tel. 022 864 20 66, faks 865 14 20, www.dysleksja.waw.pl, biuro@dysleksja.waw.pl

68. WARSZAWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 10, ul. Radomska 13/21, 02-323 Warszawa, PPP nr 9, e-mail: egolub@wp.pl, tel. 022 822 28 87, 822 07 51

69. WŁOCŁAWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 31, ul. Ogniowa 8/10, 87-800 Włocławek, http://ptd.wloclawek.w.interia.pl, e-mail: ptd.wloclawek@interia.pl, PPP, tel. 054 411 33 38, 232 59 18

70. WROCŁAWSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 19, ul. Budziszewska 135a, 54-436 Wrocław, Poradnia PTD, tel. 373 73 82, 0 609 841 724 Poradnia PTD, e-mail: beata_graczyk@o2.pl

71. ZIELONOGÓRSKI ODDZIAŁ PTD

Oddział Terenowy nr 17, ul. S. Wyszyńskiego 101, 65-536 Zielona Góra, Gimnazjum nr 1, tel. 068 326 38 28

Pomoce terapeutyczne przedstawione w poradniku są dostępne w księgarniach na terenie całego kraju. Polecamy wybrane księgarnie, w których znajdą Państwo pełną ofertę tych publikacji.

Bydgoszcz	Księgarnia „Matras”, ul. Gdańska 17	tel. 052 360 09 50
Chodzież	Księgarnia, ul. Rynek 1	tel. 067 282 02 94
Chojnice	Księgarnia „Wiedza”, ul. Kościuszki 6	tel. 052 397 28 96
Gdańsk	Księgarnia „Po Schodkach”, al. Grunwaldzka 99/101	tel. 058 345 15 54
Gdynia	Księgarnia „Biały Kruk”, ul. 10 Lutego 11	tel. 058 620 01 27
Głogów	Księgarnia „Feniks”, al. Wolności 42	tel. 076 835 41 66
Gorzów Wielkopolski	Księgarnia, ul. Matejki 80	tel. 095 722 85 10
Gostyń	Księgarnia „Exlibris”, ul. Kolejowa 32	tel. 065 572 01 63
Grudziądz	Księgarnia „Matras”, ul. Wybickiego 17	tel. 056 462 59 41
Kalisz	Księgarnia Szkolna „Żak”, ul. Rzemieślnicza 6	tel. 062 766 71 55
Konin	„Zaopatrzenie Szkolne”, ul. Chopina 16a	tel. 063 244 82 60
Kraków	Księgarnia „Na Matecznym”, ul. Kamieńskiego 1	tel. 012 266 35 14
Kraków	Księgarnia „Edukacyjna”, ul. Garbarska 1, www.edukacyjna.pl	tel. 012 429 49 74
Leszno	Księgarnia „Notka”, ul. Rynek 19	tel. 065 529 32 64
Łódź	Księgarnia „Litera”, ul. Piotrkowska 157	tel. 042 637 08 99
Nakło n. Notecią	Księgarnia „Ada”, ul. Dąbrowskiego 9	tel. 0604 288 998
Nowy Sącz	Księgarnia „Alfabet”, ul. Jagiellońska 5	tel. 018 443 80 57
Nysa	Księgarnia „Omega”, ul. Celna 10/1	tel. 077 448 04 17
Opole	Księgarnia „Omega”, ul. Rynek 19	tel. 077 423 06 15
Poznań	Księgarnia „Liber”, ul. Kraszewskiego 19	tel. 061 843 14 87
Rybnik	Księgarnia „Orbita”, ul. Rynek 12	tel. 032 423 60 65
Sandomierz	Księgarnia „Halszka”, ul. Sokolnickiego 2	tel. 015 823 17 21
Stargard Szczeciński	Księgarnia „Educatio”, ul. Piłsudskiego 26	tel. 091 578 56 00
Szczecin	Księgarnia „Uczniowska”, ul. Jagiellońska 76	tel. 091 484 18 36
Śrem	Księgarnia „Eureka”, ul. Chłapowskiego 33/3	tel. 061 283 91 13
Środa Wielkopolska	Księgarnia „Nowela”, ul. Stary Rynek 13	tel. 061 285 67 52
Tarnobrzeg	Księgarnia „Edukacyjna”, ul. Wyspiańskiego 12	tel. 015 822 94 45
Toruń	Księgarnia „Hobbit”, ul. Szeroka 4	tel. 056 652 14 10
Warszawa	Księgarnia „Wawrzyszewska”, ul. Petöfiego 3	tel. 022 864 32 49
Wolsztyn	Księgarnia „Zacisze”, ul. 5 Stycznia 68	tel. 068 384 33 59
Wrocław	Księgarnia „Pod Arkadami”, ul. Świdnicka 49	tel. 071 343 42 31
Zielona Góra	„Księgarnia Techniczno Rolnicza”, ul. Pod Filarami 4	tel. 068 329 92 63

Pozycja bezpłatna dla rodziców dzieci z dysleksją, dostępna w poradniach psychologiczno-pedagogicznych na terenie całego kraju.

o Autorkach:

Marta Bogdanowicz

– psycholog kliniczny dziecięcy, uznany w świecie autorytet z zakresu dysleksji, wiceprzewodnicząca Europejskiego Towarzystwa Dysleksji, inicjatorka powstania Polskiego Towarzystwa Dysleksji i jego honorowa przewodnicząca. Jest autorką ponad 300 publikacji, w tym wielu cenionych pozycji wyjaśniających problem dysleksji i ukazujących sposoby radzenia sobie z nim. Pracę naukową (profesor zwyczajny, dyrektor Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego) łączy z pasją pomagania dzieciom i rodzicom zmagającym się z dysleksją.

Renata Czabaj

– pedagog i terapeutka mająca bogate doświadczenie w pracy terapeutycznej z uczniami dyslektycznymi, przewodnicząca Polskiego Towarzystwa Dysleksji. Autorka znanych i cenionych pomocy terapeutycznych. Szkoli pedagogów i psychologów z zakresu diagnozy dysleksji i metodyki pracy terapeutycznej. Od wielu lat dyrektor poradni psychologiczno-pedagogicznej w Gdańsku. Oddana przyjaciółka dzieci z dysleksją i ich rodzin, wspiera również dzieci specjalnej troski.

**Zarząd Główny
Polskiego Towarzystwa Dysleksji**

ul. Pomorska 68, 80-343 Gdańsk

tel. 058 557 05 31 w. 333

<http://dysleksja.univ.gda.pl>, e-mail: psymbg@univ.gda.pl

